

ZADNJA IZMENA

David Malouf

Spominjanje Babilona

Kaj ga je prineslo k njim? Celo po več tednih, ko je postal pogled nanj v zaselku nekaj navadnega, so drug drugemu zastavljali omenjeno vprašanje, ali, to je bilo še bolj nerazumljivo, zastavljali so ga sami sebi.

Je bil povezan s črnimi? Kot obveščevalec, vohun? Se je izmuznil, kadar ga niso opazovali – imeli so delo, zato niso mogli biti vedno na preži – in se srečal z njimi? So ga skrivoma obiskovali ponoči? Mogoče niti niso prišli kot ljudje, ampak so imeli druge, manj vidne oblike srečevanja in predajanja sporočil, ki jih beli človek ni prepoznal, ker so bile zanj nedojemljive. Celo tistim, ki so bili možakarju naklonjeni, je šel na živce. Da ni ves tam, so govorili ljudje; s tem so mislili, da je neumen. Toda nekaterim med njimi je ta fraza, čeprav preprosta, pomenila nekaj mračnejšega: da je bil celo takrat, kadar *je bil* tam, v polni svetlobi, odvrčajoč pogled, a zavzet za pogovor, kolikor je bil pač sposoben zanj, napol drugje, tam čez, kot obzorje, ki ni ujeto v resničnem prostoru in se lahko začne kjer koli.

"Norca se dela iz nas," je izjavil Ned Corcoran. "Ne recite, da vam je na njem kaj všeč. Mene ne more prelisičiti."

Namrščili so se in obrnili stran.

Tu gori si se naučil uvidevnosti, toda Ned Corcoran ni bil mož, ki

bi to kaj prida spoštoval. Njegova predstava o dobrih sosedskih odnosih je bila, da je poslal enega svojih fantov (imel jih je celo krdelo), po navadi milo gledajočega osemletnika, sposodil naj bi si bil orodje ali kaj drugega, kar je potem končalo v njegovi shrambi. Čez nekaj mesecev je isto stvar, iz čiste velikodušnosti, lahko posodil komu drugemu, kakor da je njegova. Tudi nazaj jo je dobil. Ponjo je poslal istega plahega osemletnika, ki je stal z odprtimi usti, zasopel, medtem ko si jo iskal. Dopuščali so mu to majhno čudaštvo, a mu ga zamerili, kadar jim je Ned z vzvišenim tonom brezobzirno dopovedoval, da beli črnuhar izrablja njihovo dobrohotnost.

Jo je res?

Nekaterim možem, skorajda ves čas nesposobni razumeti, kaj bi jim rad čudak dopovedal, polni suma, da se s hihitanjem in zvijanjem in poskakovanjem po eni nogi hoče norčevati iz njih, je zavrela kri in začeli so ga suvati okrog; včasih tako divje, da jih je bilo treba obrzdati. Celo tiste, ki se jim je smilil, je bilo groza njegovih tako imenovanih burk. Kadar so se ga lotili izbruhi trzanja in jecljanja, so se vneto zazrli proti obzorju, in če to ni pomagalo, resno opazovali prah med svojimi čevlji. Bil je parodija na belega človeka. Če si mu povedal besedo za stvar, jo je lahko z veliko puhanja in pihanja ponovil, toda naslednjič si mu jo lahko znova vbijal v glavo. Bil je zgrešen posnetek, in ob pogledu nanj si se tudi sam počutil zgrešenega, vse skupaj pa je postalo neumno in polno dvomov.

Ubogi cepec, izgubil se je kot otrok. Bila je njihova dolžnost, zaradi tega, kar so bili ali za kar so se imeli, da mu, če je mogoče, pomagajo spet postati belec. Toda ali *je bilo* mogoče? Živel je med njimi, povsem srečno menda, več kot polovico svojega življenja: živel v divjini, razumel njihov jezik in njihove skrivnosti, vse *priskutnosti*, s katerimi so se ukvarjali. Ali zdaj resnično gledajo človeka, belega človeka, resnično polagajo nož v njegove roke in mu podajajo kruh, človeka, ki je –

Pretrgali so razmišljanje, da ne bi senca neizgovorjenega prešinila njihovih ustnic in postala dejstvo v njihovem svetu. Tudi če je bil, ni kazal nobenih znakov, prav nobenega. Ničesar ni bilo v njegovem toponosem, mežikajočem videzu in nedolžnosti, s katero je zagrizel v skorjo in jo začel obdelovati s svojimi zdelanimi, počrnelimi zobmi, to bi dajalo slutiti, česa vsega se je udeležil v teh šestnajstih letih.

Krenil je na pot bel. Nedvomno. Ko je začel živeti med črnimi – pri

trinajstih menda – je bil kot vsak drug otrok, eden izmed njihovih na primer. (To je bilo težko požreti.) Toda ali je ostal bel?

Pogledovali so svoje otroke, celo najmlajši med njimi so žlobudrali kar naprej, popolnoma domači v svojem jeziku, in potem poslušali ubogega pol ducata angleških besed, ki jih je izkašljajal ta možakar, in celo te tako nerazumljive in popačene, da si lahko samo ugibal, kaj pomenijo. In moral si si zastaviti težje vprašanje. Lahko to izgubiš? Ne samo jezik, toda *to*. *To*.

Kajti ko si ga včasih pogledal, dejansko ni bil bel. Mogoče je bila bela njegova koža, ne pa njegove poteze. Izraz njegovega obraza mu je dajal videz enega izmed Njih. Torej, kako je bilo to mogoče?

Duhovnik Frazer je poznal odgovor: ker so bili njegovi zobje skoraj do dlesni zlizani zaradi hranjenja s plodovi narave. Obrazna sestava belca izvira iz uživanja drugačne in bogatejše hrane. Zdrgnjeni zobje in zaradi njih razširjena čeljust so mu dajali ta videz domorodca.

Aha, tako je bilo s tem.

Ali pa – tudi to je ugotovil gospod Frazer in je bilo težje prebaviti – so bili krivi jeziki, ki se jih je naučil govoriti. Govoril je pet jezikov. Njegova čeljust se je v letih prilagodila novim glasovom, ki jih je morala proizvajati. Mogoče se je čez nekaj časa zato spremenil ves možakarjev obraz, tako kot je na primer pri Francozu oblika obraza drugačna kot pri Angležu ali Škotu, in je tako delil podobnost z drugimi, ki so govorili enako.

Kaj takega!

Ali pa oboje in hkrati še naprežanje v teh šestnajstih letih, da se je izražal z obrazom, se tako pomešal mednje in postal eden izmed njih, tega se je naučil s posnemanjem ali tehtanjem in je bilo povsem nekaj drugega kot izražanje belca, tako si je olajšal druženje z njimi. Ko je privzel ta novi jezik podob in obrazne mimike, ko mu je prešel v meso in kri, je izgubil svoj videz belega moža, še posebno, ker ga beli možje niso več mogli razumeti in je zato v njihovih očeh postal črn.

Razmišljali so o tem. Mogoče. Mogoče. Toda bili so bolj prevzeti od nečesa preprostejšega in bolj motečega, odkar se jim je posvetilo, da živijo na ozemlju, ki jim še ni razodelo vseh svojih moči.

Kaj ni bilo res (tega ni ugotovil gospod Frazer, ampak neki drug razlagalec globokoumnih stvari), da belci, ki predolgo živijo na Kitajskem,

dobijo čez nekaj časa poševne oči in sploščene obraze kot rumenokožci, Kitajci?

Opazuj ga, sedečega na soncu, s praznim, vase obrnjenim pogledom; nepremičnega, mrkega. Bodi pozoren na gubo v njegovem čelu. Sta bila v njej ugnezdena misel belega moža ali vedenje o nečem (česar niso imenovali), kar bi težko spočele misli belega človeka, kar se je, ko je neznan spomin švignil prek njegovega čela, pojavilo v prostoru kot stvar, ki si jo lahko *zavohal*. Kajti kljub drgnjenju z milom in mehkim volnenim srajcam ter hlačam, ki jih je Ellen McIvor poiskala in oprala zanj, je obdržal vonj, s katerim je prišel, vonj črnuha, napol po mesu, napol po blatu, moreč opomin, kaj morda tiči v njem in se ne da popraviti.

Že način njegovega gibanja je bil opomin. Lahko se je pojavil v sobi, preden si se tega zavedel, njegova stopala so komajda zašelestela prek mrzlega, umazanega poda. Z roko si segel za vrat, kot bi se nanj spustila muha. Toda tam ni bilo muhe. Obrnil si se in bil je *on*, režeč se na svoj trapasti, opravičujoči način, ves vnet, da ti povrne za strah, ki ti ga je povzročil. Potegnil je namočeno srajco iz milnice ali zamenjal vodo, medtem ko si sam pritiskal roke na prsi in čakal, da se tvoje srce vrne na svoje mesto pod rebri.

Seveda se nisi prestrašil njega. Bil je neškodljiv, vsaj tako so pravili, torej si jim verjel. Prestrašil si se misli, da naslednjič morda ne bo on. Da bo, ko se boš zdrznil in se ozrl v pričakovanju njegovega neumnega nasmeha, po tebi padlo rezilo sekire. Zaradi njega je postalo resnično, kar ni bilo doslej nič drugega kot grozljiv obris govoric, čeprav so govorice v zadnjem času imele tudi ime in število: ob reki Comet, devetnajst mrtvih. Kajti vsak hip – to je bilo dejstvo – bi jih lahko premagali. Najmočnejšim izmed njih so se pod zvezdami, kamor so se šli olajšat pred spanjem, razpetim in izpostavljenim noči, ob puku veje skrčila moda in popihali so jo, ne da bi otesli zadnje kaplje.

Celo če si podnevi naletel na enega izmed njih, ko se je pojavil od nikoder, kot bi zrasel iz zemlje ali iz teme, je bila to preskušnja človekove zmognosti ostati čvrsto na nogah, medtem ko njegovo srce podivja.

Z njim so se vrnil strahovi, za katere si bil prepričan, da si z njimi opravil že pred leti: babbav, divji mož, popolna tema. In zdaj je tukaj, dva metra stran, trden in dihaajoč: zaradi njega postane vse, kar si kar koli vedel

o temi, o *vidni* temi, nič drugega kot senca, in vse, kar zmoreš zbrati za spopad, iz življenja na drugi, svetlejši strani – šilingi in peniji, očenaš, pol ducata melodij, ki so jih tvoji prsti znali izvabiti strunam na goslih, imena in starost tvojih otrok, tudi tistih pod zemljo, ženin dotik na tvojem golem trebuhu, plaha, blaga naklonjenost do samega sebe – izgubi moč in odpade pred duhom, ki prihaja od nikoder, ki je morda večji od tebe in sajasto črn onstran črnega, popolnoma negiben, zelo blizu, a hkrati, celo na razdalji petih čevljev, daleč stran, da ne moreš razumeti, kako je lahko tukaj, v istem prostoru, v istem hipu s teboj.

Tvoj pogled obstane na drobnih mušicah, ki lezejo okrog kotičkov njegovih podplutih oči in v presledkih skačejo dol, da posrkajo pot z njegovih ustnic. In groza, ki ti jo prinaša, ni samo njegov vonj v tvojem potu ali polpozabljen svet močvirij, ki se obema oglašča iz globin, ampak to, da se zanj, ko se tukaj srečata iz oči v oči, vse, za kar si prizadevaš, sploh še ni pojavilo na obzorju sveta, zato že hip nato vse obilje zbledi v tebi in je potem popolnoma izbrisano. In na koncu se srečata v zastrašujoči enakosti, ki strga s tvoje duše še zadnje krpe in te pusti tako daleč na robu samega sebe, da te je zdaj strah, da mogoče nikoli ne boš prišel nazaj.

Gemmy Fairley jih je tako vznemirjal zaradi mešanice strašne nenavadnosti in neprijetne podobnosti, kajti vsak hip je lahko osvetlil eno ali drugo plat; kot da je vedno tam ob takšnih srečanjih stal tam, toda njemu so bila v veselje in zanj je bil spopad objem.

* * *

Se je spremenil? Zdaj je sprevidel, da se najbrž je, saj so bili oni takšni kot vedno in se ni mogel strinjati z njimi.

Kdaj se je začelo?

Ko so se odločili, da sprejmejo Gemmyja. To je bil preprost odgovor, čeprav se je od tistega hipa med njimi odprlo področje nerazumevanja, sumničenja. Toda bolj ko je o tem razmišljal, bolj jasno je bilo, da je drugačnost vedno morala obstajati, kajti tudi on je bil takšen kot vedno; le da je bil prej slep za to ali pa si je stvar izbil iz glave zaradi stare želje biti sprejet – in zakaj ne? – ali iz strahu, da bi ostal sam.

Nikoli ni bil mislec in tudi zdaj ni postal eden izmed njih, toda začele

so ga obletavati čudne misli.

Nekatere izmed njih so bile grenke. Imele so opraviti s tistim, kar je videl, odkar je znal gledati, v srcih mož – čisto navadnih ljudi, kakršen je bil on sam; čutil se je, da tega ni videl prej. Kaj so imele s tem druge in bolj nenavadne misli, tega ni vedel.

Bilo je, kot bi doslej gledal svet, ne skozi svoje oči, iz sebe kot posameznika, ampak skozi oči družabnika, ki je bil vedno tam, celo kadar je bil sam; družabnega jaza, vedno zamočanega v toplino skupnosti, ki ga je varovala pred temačnimi rečmi in vso zaslepljujočo svetlobo stvari, toda prav tako pred vedenjem, da je tam zunaj kraj, kjer bi lahko posameznik obstajal sam.

Gazečega skozi do pasu segajočo travo je presenetilo, da vidi njene vršičke zeleno nanizane, kot bi svet zajela neka nova rast, ki je doslej še nikoli ni videl ali slišal zanj.

Ko je pogledal od bliže, je bilo tam na stotine majcenih, lesketajočih se insektov, velikih za noht njegovega mezinca, kovinskih, mavričnih, in njihovo odkritje, nov sijaj, ki so ga dodali prizoru, ga je razsvetlilo – to ga je presenetilo – kot neke vrste vednost, do katere se je dokopal. Ni se dalo izraziti – to ga je zmedlo, a bilo hkrati razveseljujoče; za hip je bil popolnoma srečen.

Toda čutil se je sam sebi. Odrasel moški pri štiridesetih, z delom pred seboj, stoji sanjavo zamaknjen, razprostiraje roko, z dlanjo navzdol, prek hrbtov žuželk, ves začasno vsrkan v njihova drobcena življenja sredi draguljastega bleščanja.

Spet drugič, ob potoku, je dvignil pogled, tako naključno, in zagledal ptico. Lovila je ravnotežje na okroglem kamnu in potapljala kljun v lahkotno tekočo vodo, njeno sivo debelušasto telesce prav tako neugledno in nezanimivo kot vrabčevo (toda tukaj ni bilo vrabcev), glavica siva, z nekaj razmršenimi peresci.

Sam je sedel na večjem kamnu, prav tako okroglem, použivaje ostanek sendviča, s čevlji v blatu.

Toda njegova mirujoča kri je videla ptičji kljun, ki je risal dolge srebrne niti iz vodnega osrčja, iz zmešnjave vlaken, povezanih ali bežečih; in njegovi čevlji so bili brez teže, prav tako njegova roka z napol použitim kosom kruha, in njegovo srce, in bil je napolnjen z najsilnejšim in najpreprostejšim

veseljem nad stvarmi: kako je zrak premikal liste nad njim in je bil vsak list pripet na vejo, vrtel se je, a se kljub temu držal; in kako so plasti perja napravile glavo ptice sivo; in koliko časa morajo vodne niti tako gladko teči, od koder prihajajo, do koder koli že, mogoče onkraj obzorja, gredo – zapletajoče, razpletajoče, svobodno tekoče. In tudi tokrat je imelo silno veselje, ki ga je občutil, svojo motečo plat.

Stvari, ki se jih je začel zavedati, čeprav sveže in nedolžne, so ležale zunaj običajnega, vsaj tako je mislil; gotovo, saj ni mogel najti oblike, v kateri bi jih izrazil, zunanjih besed.

Njegovi ženi je ušlo zelo malo. Vedela je, da ni v njegovi naravi biti sprt s prijatelji in tako močno potopljen v svoje misli. Skrbelo jo je njegovo tuhtanje in kako zagrenjen je postal, ko se mu je prepustil, kakor da bi, enkrat odprta, ta vrata vodila v mračnejše predele, kot jih je mislil raziskati ali je vedel, da obstajajo.

Tudi ona je bila obupana, ker ju je odneslo tako daleč stran od njunih sosedov; sosedje so pomenili tu gori veliko. Pred njim je opazila spremembe v vedenju ljudi. Upirala se jim je – takšna je bila njena narava – in s tem morda vse skupaj še poslabšala. Mogoče je celo v svoji ogorčenosti podžgala v njem takšno gledanje na prijatelje, ki ga morda sam ne bi odkril tako zlahka ali tako kmalu, če ne bi videl, kako je prizadeta. Zdaj ji je bilo za to žal. Ni mu nameravala oteževati stvari.

Toda občutek, da nista razumljena, ju je zbližal. Tega ji ni bilo žal. Drug v drugem sta našla tolažbo in stvari, o katerih sta se pogovarjala, ne vedno naravnost, so obnovile domačnost med njima, ki jo je pogrešala v njihovem neizprosнем življenju tu gori.

Ves se je zazrl vanjo – tako je čutila. Zdaj je hotel vedeti, kakšno je njeno življenje onstran tistega, kar vidi in jemlje kot samoumevno, opranih srajc, hrane na mizi; raziskoval je njeno razpoloženje. Osupljivo je bilo zanj – to so dali slutiti njegovi poskusi – da je vedel tako malo in ni bil pozoren. Zdaj je včasih zaradi moči njegovega pogleda moral a zardeti.

Bilo je, kot bi bila na začetku dvorjenja, zelo nežno, z njegove strani skoraj boječe, in zazdelo se ji je, da v začetku njunega spoznavanja ni bil takšen – preveč je bil prepričan o svoji zmagi ali pa mu je prehitro dala vedeti, da mu je uspelo. To ju je oviralo, da bi drug v drugem odkrila

bistveno. Zdaj je bila pametnejša. Dopustila mu je takšno obnašanje in se počutila kot dekle, mlajše, kot je bila v tistih prvih dneh; tudi bolj upanja polno.

"Velikokrat razmišljaš o domu?" jo je vprašal nekega večera.

Odšla sta, kot pogosto tiste dni, na vrh gorskega grebena, kjer sta lahko stala na mejah njihovega zemljišča, bilo jima je bliže zaradi njunih nedavnih težav. Bilo je ravno ob sončnem zahodu. Vse zahodno nebo je bilo potopljeno v plamene in luna, obrnjena narobe, je visela brezbarvna, skoraj presojna, v izbruhu takšnega sijaja, da si se počutil majhnega, skoraj pritlikavega. Obrnil je svoj obraz k njej in bil presojen tudi sam.

Vedela je, kam meri s svojim vprašanjem. V teh zadnjih tednih je začel razmišljati, ali ni bil njihov prihod sem, to veliko, nepreklicno dejanje, ki je določilo njuno in življenje njunih otrok, napaka. Dom se mu je naenkrat zdel zelo blizu.

Odvrnil je pogled z nje in zelo pozorno ogledoval majhno rožo, ki jo je bil moral odtrgati med hojo, saj je rasla na navadnem grmovju – stala sta v njegovi nebrzdani plimi; nekakšna metuljnica, zelo svilnata, bela in majhna, ki bi jo z lahkoto spregledal. Način, kako jo je držal, milina drobcene stvari v njegovi raskavi roki, in pozornost, ki ji jo je naklanjal, so jo ganile in oživile belino cvetlice. Ko se je ozrla, je vse pobočje žarelo od nje.

Kaj bi mu lahko rekla?

Razmere njihovega življenja tukaj so bile trše kot tiste, ki si jih je znala predstavljati doma, ker so bili tako drugačne. Celo odprtost, po kateri je hrepenela, je bila zastrašujoča. Bila je varnost v natrpanosti in starodavni umazaniji in hrupu, ki jo je cenila šele, ko je ni več bilo. Če se je bilo tukaj lahko izgubiti v brezmejnosti pokrajine, pod nebom, ki je bilo preveč odprto v smer neskončnosti, si lahko to naredil tudi (vsaka ženska je to vedela) v prostoru, nič daljšem kot pet korakov od stene do stene; da si se zalotil, kako se opotekaš po koči kot ujeta ptica, grabeč po čemer koli, kar ti pride pod roke, toplem čajniku, preplašenem otroku, srajci z vonjem po potu, da bi se uprl ciklonu, ki je izbruhnil v zadnji vrzeli in grozil, da te bo pometel naravnost skozi vrata v svet, kjer te nič, ne likalnik, ne imena tvojih otrok na tvojih ustnicah, ne bo moglo zadržati pred neizmerno, dvigajočo se prostranstvo tvojega diha.

Poznala je takšna občutja, pogosto, pogosto. Otroci so jih začutili v njej in se je izogibali. Zastrahujoča samotnost kraja je bila ta, ki jo je najbolj prizadela – odsotnost duhov.

Do njihovega prihoda nihče ni živel tukaj. Zato je bil zrak toliko redkejši, težji za dihanje. Dokler ni prišla v kraj, kjer je ni bilo, ni razumela, koliko je njeno razumevanje sveta odvisno od navzočnosti tistih, ki so bili tam prej, ki so zapustili znake svojega minevanja in prostore, še tople od dihanja – od prihajanja in odhajanja zdelan prag, žive meje med polji, ki so segale tisoč let nazaj, in imena še dalj; zlasti imena na nagrobnikih, ki so bila *njihova* imena, pod katerimi so ležale kosti, ki so ustvarile njihove in jim vdihnile življenje.

Oni bodo prvi mrtvi tukaj. To je naredilo smrt toliko samotnejšo, in samotnejše tudi življenje.

Kar je pogrešala, ne vedno, a včasih, ob kakšnem posebnem vremenu, sta bila majhna grobova, ki ju je bila morala zapustiti doli v Downs, v sveže izkopani črni zemlji, pod velikimi, tujimi drevesi, brez koga, ki bi ju obiskoval. To je bila resnična prelomnica; globlja kot zapustiti Airdrie ali iti prek morja z zavestjo, da se ne bo mogla nikoli vrniti.

Večkrat je, ko je bila osamljena, čeprav obdana z drugimi svojimi otroki, odšla in stala tam med zarjavelimi železnimi konicami v senci dreves, strmeč dol na kamne, od dežja marogaste, z imeni in datumi, v upanju, da bo, ko bo dvignila pogled, zagledala njega. Toda to se ni nikoli zgodilo. Če je včasih prihajal sem, in prepričana je bila, da prihaja, se njuna časa nista nikoli ujela. O tem nista govorila, ker je bilo tu gori več prostora med besedami, celo najpreprostejšimi, kot ga je bilo med predmeti.

Toda to je bila spet ena izmed sprememb. Včasih je čutila, tako kot zdaj, da stojita skupaj poleg dveh majhnih izboklin.

"Pogrešam Kate," je rekla zelo tiho. "In Alexa."

Prikimal je. V roki je vrtel majhno belo metuljnico. Potem se je sklonil in jo položil, zelo nežno, na eno izmed gomil.

"Oh, in enkrat sem videla vrhovodca," nič čuden se ji ni zdel ta preskok. "Vrv je imel napeto z enega na drug konec ulice in hodil je po njej, v širokih hlačah, s palico v rokah," iztegnila je roko, loveč ravnotežje in stopila korak ali dva nad zemljo. "Bilo bi sijajno videti kaj takega," je rekla.

Mislila je imeti kaj tako redkega, celo čudežnega, da bi lahko pokazala

dekletoma, kot je njen oče pokazal njej. (Oklepala se je očetove roke, ko je zasopla zrla gor v vrvohtodca, v njegova stopala, obuta v copate, hojo.)

"Kje je bilo to?" je vprašal.

"V Airdrieju."

"Koliko si bila stara?"

"Sedem. Mogoče osem. Starejša kot Meg."

"Kako je to naredil? Še enkrat mi pokaži."

Pokazala mu je. Izprožila je roki in naredila tri korake, zelo počasi, dvigujoč eno, potem drugo nogo, prek neravnih tal, nastlanih z vejevjem in suhim listjem, kot bi hodila deset metrov nad zemljo.

Sledil ji je z očmi. Potem je iztegnil roko in ujel njeno, kot bi se bal, da lahko pade.

"Vse bi dal, da bi to videl," je rekel. "Tebe, mislim. Da bi videl tebe."

* * *

Ellen McIvor se je prebudila. Z druge strani zidu je zazvenel eden tistih morastih krikov, ki so bili tako del noči tu gori, da ni v začetku naredila nič drugega, kot otrpnila napol v snu in prisluhnila, ali ni morda vznemiril otrok. Toda tokrat je bilo nekaj več. Več udarcev ob steno jo je popolnoma predramilo. Potegnila je roko spod odeje in se v temi dotaknila močeve, in planil je kvišku, z roko na puški. Izmotal se je iz postelje in skočil najprej k enemu, potem k drugemu oknu, medtem ko je ona, z divje razbijajočim srcem, položila noge na tla. Eden izmed otrok se je prebudil. Bila je Janet. "Šššt," je rekla in hitro vstala.

Deklica je sedla pokonci s široko odprtimi očmi v temo in gledala tja, kjer je pri oknu čepel njen oče, njegov obraz napet v medli svetlobi od zunaj, puškina cev mehko žareča. "Kaj je?" je zašepetala.

"Šššt," se je spet oglasilo.

Jock je bil zbezan. Videl je mrmrajočo skupino, toda pomikala se je stran od koče, ne proti njej, na okoren, podrsavajoč način, ki ga ni mogel razumeti; zmešnjava štirih, morda petih postav.

Podal je puško Ellen in začel vleči nase hlače in čevlje, medtem ko je ona, s pripravljenjo puško, zavzela njegov položaj ob oknu. Ničesar ni

mogla videti tam zunaj. Skupino je že požrla tema po bregu navzdol in razmišljala je, kaj je zagledal, da ga je vznemirilo.

Vzel je puško, se v poltemi nalahno dotaknil njene dlani, ji poslal svareč pogled, naj bo tiho, in odmaknil zapah pri vratih.

"Kaj je?" je spet vprašala Janet.

"Šššt, zbudila boš druge."

Šla je k vratom, jih za rezo odprla, toliko da je spustila noter poplavo mesečine in mešanico nočnih zvokov, toda nič več.

"Nič ni," je rekla. "Pojdi nazaj spat."

Odprla je vrata ravno dovolj široko, da si se zmuznil skozi nje, in bosa je zdaj, prav takšna, v spalni srajci, stopila ven in potegnila zapah za seboj.

Pazljivo, da ne bi zbudila Meg, ki je spala poleg nje, ali Lachlana, ki je že pomrmraval, je Janet spustila noge na tla in hitro stekla k vratom. Zelo pazljivo je dvignila zapah, in bosa kot njena mati, drzno stopila v neznanost dvorišča.

Bilo je spremenjeno, nič več domače zaradi mesečine in oglašanja nočnih bitij. Veliki oblaki so se ji zdeli bliže kot tisti, ki jih je gledala čez dan, in tla, ki so jih njena bosa stopala podnevi dobro poznala, so bila čudna, ne čisto varna. Zavedala se je vsakega kamenčka na njihovi neravni površini.

Njena mati je stala zelo mirno nekako na polovici brega, njena srajca se je rahlo premikala in temina telesa se je očrtavala v njej. Začudila jo je njegova obilnost, čvrstost, ki jo je dajalo slutiti, in nenadna naklonjenost do matere, ki je ni vedno občutila in jo je le redko izrazila, se ji je vlažno vtihotapila v grlo in komaj se je premagovala, da je ni poklicala.

Blago materine spalne srajce je bilo ena sama trepetajoča mesečina, toda telo znotraj nje je bilo temno, težko, globoko zakoreninjeno tam zunaj. Čeprav izpostavljeno, ni bilo videti ranljivo. Obšel jo je preblisk njenega lastnega telesa, temnega in drobnega v spalni srajci, toda to jo je razveselilo, ne prestrašilo.

Nikjer ni bilo sledu o očetu, ali o tistem, kar ga je pognalo ven, potlej njeno mater, potlej njo.

Stala je brez diha, tako se je vsaj zdelo, in mir, ki jo je prežemal zaradi odsotnosti vsakdanjega, dnevnega občutja, je bil povezan z napeto in krhko nenavadnostjo, ki se je dotikala sveta, in je bila takšna najbrž bolj zaradi

neke lastnosti, ki jo je sama prinesla iz sna, tako je razmišljala, kot zaradi igre oblakov v mesečini.

Jaz sem tista, ki vidi vse to, je pomislila.

To je, enako močno kot kar koli, prispevalo k tistemu, kar je videla. In s to mislijo je prišla naslednja: Jaz, ne Lachlan.

Naenkrat se je zavedela, da je zunaj v temi, medtem ko druga dva otroka spita v hiši.

Niti za trenutek ni ves ta čas pomislila na nevarnost.

Njena mati se je obrnila in se začela vzpenjati, za trenutek se je ustavila, pogledala nazaj in šla naprej; in ko jo je videla stati v temi tam zunaj, je ni pograjala.

Stali sta druga ob drugi in gledali, kako oče in Gemmy prihajata po pobočju navzgor, Gemmy opotekajoče, njen oče z roko okrog njegovih ramen, podpira ga. Oče je dvignil glavo in njegovega pogleda ne bo nikoli pozabila.

Vodil je Gemmyja proti njima in v njegovo prenočišče ob strani hiše.

"Janet, pridi zdaj," je prijazno rekla mati in se je, najbrž ne prvič, nalahno dotaknila, "pojdi spat."

Ko je Jock McIvor dosegel vznožje hriba, ni videl nič drugega kot zadnje sence njihovega umika. Vrnili so se prek potoka. Lahko jih je slišal, kako lomastijo skozi goščavje na drugi strani. Ni imelo smisla, da bi jim sledil. Moral je poskrbeti za Gemmyja, ki je bil premočen in drgetajoč in ga je moral napol vleči navzgor.

Najbolj se je bal, ko je tekel dol po bregu, da se bo zdaj moral soočiti z njimi iz oči v oči; končno bodo stali na odprtem. Prizanesti so si hoteli s tem, in njemu tudi, zato so pobegnili. Strahopetci, je žalostno pomislil. Toda ali ni bil strahopetec tudi on, zaradi olajšanja, ki ga je čutil? Tresel se je, toda tolažil Gemmyja, kakor je vedel in znal, in prvič se ni izmaknil, ko ga je možakar zgrabil in se obesil nanj.

Ko je nekje na polovici pobočja dvignil pogled, je zagledal svojo ženo. Ni se hotel srečati z njo. Opazila je to, se obrnila stran in odšla tja, kjer je stala Janet, bosa pri vratih.

Takrat ga je zajel resnični strah, resnična jeza. Da njegova žena in hči sredi noči stojita zunaj, stisnjeni skupaj pod mogočnimi oblaki na robu

teme, in gledata, kako vleče nesrečno, napol noro bitje stran od trenutka nesmiselnega mučenja, medtem ko se možje, ki so ga bili zakrivili – sosedje! – tihotapijo domov, da bi zlezli k svojim ženam v varne postelje.

Šel je mimo njiju in vlekel Gemmyja v zavetje lope. Prislonil je puško in se splazil z njim v ta zatohli, skrivnostno zaudarjajoči prostor, in naredil nekaj, česar za nič na svetu ne bi naredil še teden, morda niti uro nazaj: sedel je skupaj z njim v temi, in se, ko se je začel tresti, primaknil še bliže, potegnil staro, od moljev nažrto odejo prek obeh in poslušal neenakomerno dihanje moškega ob sebi in vonjal njegovo sapo, medtem ko je zunaj mesečina svetila na prazni prostor okrog koč, v kateri so čakali nanj žena in otroci.

Janet je ležala v temi in veliko časa je preteklo, preden je njen oče prišel noter. Slišala je, kako se slači in leze v posteljo, kako sta nekaj šepetala, toda ni mogla razumeti, kaj se pogovarjata. Zjutraj ni njen oče, strogega obraza in počasnih kretenj kot po navadi, rekel ničesar, in vedela je, da o tistem, kar se je zgodilo, kar je videla in česar ne, ne sme spraševati.

Čez dan je njena mati skrivoma pristopila k njej in jo poljubila, kot v potrditev nečesa med njima, za kar drugi ne smejo vedeti, celo Lachlan ne; toda ni vedela, kaj naj bi to bilo, in ko je pričakujoče pogledala mamo, je ta ni razsvetlila.

Mogoče je bilo mišljeno kot tolažba. Toda za kaj?

Mesto, kjer so se materine suhe ustnice dotaknile njenega čela, je zažarelo in še dolgo potem je čutila, kot bi tam nanjo prešla neka vednost.

Na ta trenutek je mislila pozneje – bolj kot na navadnejšega in razburljivejšega, ki je prišel kmalu za njim – kot na resnični trenutek svoje odraslosti.

Odlomke izbrala in prevedla ter spremno besedo napisala **Katarina Mahnič**

David Malouf se je rodil leta 1934 v Brisbanu v zvezni avstralski državi Queensland; oče je bil po rodu Libanonec, mati Angležinja. Študiral je na queenslandski univerzi in potem skoraj deset let preživel v Evropi, v Angliji je

tudi poučeval. Leta 1968 se je vrnil v Avstralijo in postal predavatelj na univerzi v Sydneyju, leta 1978 pa se je popolnoma posvetil pisanju. Odtlej živi razpet med Sydneyjem in italijansko Toskano.

David Malouf je izdal več zbirk pesmi, romane *Johnno* (1975), *Namišljeno življenje* (1978), *Otroška igra* (1981), *Odleti*, *Peter* (1981), *Harlandovega pol jutra* (1984), *Sijajen svet* (1990) in *Spominjanje Babilona* (1993), zbirko novel *Nasprotja* (1985), avtobiografske eseje z naslovom *Ulica Edmonstone 12*, gledališko igro in tri operne librete. Je eden najbolj priznanih in cenjenih sodobnih avstralskih pisateljev, za svoja prozna dela in poezijo je prejel lepo število tako domačih kot mednarodnih nagrad. Samo njegov roman *Spominjanje Babilona* je bil leta 1993 v ožjem izboru za prestižno evropsko Bookerjevo, leto pozneje v ožjem izboru za najbolj zaželeno avstralsko literarno nagrado Miles Franklin, leta 1995 pa je dobil francosko Prix Baudelarie. Letos je z njim postal prvi zmagovalec nove mednarodne dublinske nagrade IMPAC, najvišje denarne nagrade za literarno delo (sto tisoč angleških funtov).

Malouf je razgiban pisatelj, pravi mojster literarnega jezika, ki ga vznemirjajo temeljne, večne, povezovalne teme: odnosi med preteklostjo in prihodnostjo, stalnostjo in spreminjanjem, živalskostjo in človekostjo, predvsem pa vloga jezika kot posredovalca pri izpovedovanju izkušenj. Prav sporazumevanje je nekakšna rdeča nit, ki jo zasledimo v vseh Maloufovih delih; tudi v romanu *Spominjanje Babilona* igra osrednjo vlogo. Gemmy Fairley, belec, ki je pol svojega življenja preživel med avstralskimi staroselci, se po šestnajstih letih znajde v pionirski naselbini in povzroči zmedo, strah in razkol, pa tudi spremembe med njenimi prebivalci. Bel, pa vendar črn, ni doma ne tukaj ne tam; v stiku z njim in težavami, ki jih ima s sporazumevanjem, pa se številni zavedo svoje nemoči na tem področju.

V Avstraliji je pravkar izšlo Maloufovo najnovejše delo *Pogovori v Curlew Creeku*.